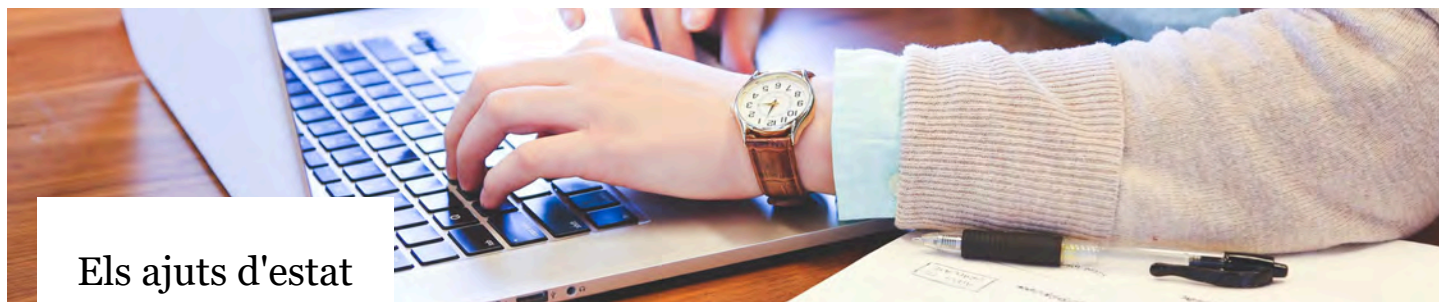

EAPC - Gestió i control de subvencions i ajuts

Els ajuts d'estat

14-07-2022

A la Unió Europea les subvencions i els ajuts són molt importants. De fet, han esdevingut un instrument transcendental per poder dur a terme les diferents polítiques europees. Des de l'inici es va regular la naturalesa dels ajuts i de les subvencions estatals per protegir el mercat comú de les intervencions dels estats, ja que podien distorsionar la lliure competència. Per això, la regulació que en fa el Tractat de Funcionament de la Unió Europea gira al voltant de la definició d'un ampli concepte d'"ajut d'estat" i de l'atribució a la Comissió Europea d'un poder preventiu i de control permanent de tot tipus d'ajuts.

Ja des del principi l'article 87.1 del Tractat de la CE declarava la incompatibilitat dels ajuts d'estat amb el mercat comú en aquests termes:

“Excepte que aquest Tractat disposi el contrari, són incompatibles amb el mercat comú, en la mesura que afectin els intercanvis comercials entre estats membres, els ajuts atorgats per estats o mitjançant fons estatals, sota qualsevol forma, que falsegin o amenacin de falsejar la competència, i afavoreixin determinades empreses o produccions.”

El mateix Tractat va imposar als estats membres tant l'obligació de notificar a la Comissió els seus projectes d'ajuts com la prèvia autorització preceptiva.

En aquest marc jurídic restrictiu cap a les subvencions dels estats a les seves empreses i entitats, es va establir una important excepció de l'aplicació de les normes de competència del Tractat respecte de les empreses que assumien obligacions de servei públic, en la mesura que l'aplicació de les normes de la competència del Tractat podien posar en perill l'adequada prestació d'aquests serveis. No es podia obviar que les empreses que assumien obligacions de servei públic normalment obtenien finançament de les administracions públiques.

Durant els anys noranta hi va haver pronunciaments del Tribunal de Primera Instància de les Comunitats Europees (TPICE) sobre els ajuts d'Estat, així com de la Comissió mateix, que finalment va acabar fixant una sèrie de mecanismes tendents a garantir que l'import de la compensació estatal no sobrepassés els costos derivats de la funció de servei públic. Es va establir que les empreses beneficiàries d'ajuts estatals que compaginaven funcions de servei públic amb

altres activitats alienes a aquest servei, havien de reflectir per separat, en la seva comptabilitat, els costos i els ingressos lligats a les obligacions de servei públic i els costos de les activitats no subjectes a aquestes obligacions. Es va instaurar el sistema de doble comptabilitat per facilitar l'anàlisi de la Comissió relativa a la proporcionalitat de l'ajut i per garantir que no es produís una excessiva compensació restrictiva de la competència.

L'amplitud del concepte "ajut d'Estat" ha estat un factor que ha contribuït a la controvèrsia jurídica i judicial, que finalment s'ha anat modelant. La jurisprudència europea ha establert quatre requisits que han de concórrer perquè es conceptuï com a tal:

- S'ha de tractar d'una intervenció de l'Estat o mitjançant fons estatals.
- Aquesta intervenció ha d'afectar els intercanvis entre estats membres.
- Ha de conferir un avantatge al beneficiari.
- Ha de falsejar o amenaçar de falsejar la lliure competència.

El mateix Tribunal de Justícia de la UE ha insistit en l'amplitud del concepte d'"ajut", i ha assenyalat que és més general que "subvenció", ja que comprèn no només prestacions positives, com ho són les subvencions, sinó també les intervencions que, sota diverses formes, alleugereixen les càrregues que normalment recauen sobre el pressupost d'una empresa, i per aquesta raó, tot i no ser subvencions en un sentit estricte del terme, són de la mateixa naturalesa i tenen efectes idèntics.

En l'article 107.1 del TFUE hi ha la definició d'"ajuts d'Estat": "Excepte que els tractats disposin el contrari, són incompatibles amb el mercat interior, en la mesura que afectin els intercanvis comercials entre estats membres, els ajuts atorgats per estats o mitjançant fons estatals, sota qualsevol forma, que falsegin o amenacin de falsejar la competència, i afavoreixin determinades empreses o produccions."

La decisió de si una intervenció estatal constitueix un ajut correspon a la Comissió Europea. A aquests efectes s'ha desenvolupat reglamentàriament el concepte "ajuts *de minimis*". També s'han regulat exempcions per a determinades categories d'ajuts. En aquests supòsits regulats, tot i que es tractin d'ajuts d'estat, se'ls eximeix de l'aplicació del règim de notificació prèvia i autorització de la Comissió.

El Reglament UE 1407/2013, sobre ajuts *de minimis*, disposa que no resten sotmesos al règim de notificació pel fet de considerar que, en principi, no reuneixen tots els criteris establerts pel Tractat, i a continuació puntualitza: "L'import total dels ajuts *de minimis* concedits per un estat membre a una única empresa no ha d'excedir els 200.000 euros durant qualsevol període de tres exercicis fiscals."

Per calcular l'import d'ajut *de minimis* s'utilitza el mateix mètode de càlcul per a tots els estats, amb l'objectiu de no vulnerar el principi d'igualtat. Així, si es tracta d'una subvenció, es té en compte el seu import brut. Si es tracta d'un préstec, es calcula sobre la base dels tipus d'interès de mercat vigents quan es concedeix l'ajut, i per a les aportacions de capital es té en compte l'aportació total.

A banda de l'exempció dels ajuts *de minimis*, també es van establir per la mateixa via reglamentària exempcions per categoria, com per exemple ajuts estatals a la inversió i a l'ocupació a favor de les pimes, ajuts a la creació d'empreses per part d'empresàries, ajuts en favor del medi ambient, etc.

Per tant, els ajuts *de minimis* i els ajuts així determinats per categoria queden eximits de la notificació prèvia a la Comissió Europea, però, en compensació, la Comissió estableix un règim especial de transparència de les autoritats nacionals i de control. Aquest control tindrà una especial rellevància en els fons Next Generation.

Carme Torres Morales

Directora de Coordinació Econòmica d'Intervenció General i Interventora Delegada de
l'Ajuntament de Barcelona